

I si resulta que no s'ha fet tot tan malament?

«Era impossible saber en quines condicions es podia declarar la independència amb èxit sense haver-ho intentat. Tot el que s'ha fet ha servit per estar més preparats per fer el pas efectiu»

Amb el Govern de Catalunya repartit entre la presó i l'exili i el govern de Rajoy dirigint la Generalitat des de Madrid podria semblar que la independència és més lluny que mai. De fet, hi ha qui sosté que s'ha fet tot malament, que el que s'ha fet no ha servit per res i que en qualsevol cas s'està pitjor que abans de començar. És un relat fals. Perquè avui en dia l'Estat està més deslegitimats que mai i els partidaris de la independència segueixen augmentant.

Però potser convé tornar a reflexionar sobre el fet que Catalunya estigui intentant fer una cosa que mai no s'ha fet: aconseguir la independència de forma democràtica, cívica i pacífica enfrontant-se a un estat que s'hi resisteix amb mètodes autoritaris i violents. No hi ha, en efecte, precedents d'un estat democràtic occidental en què una demanda d'autodeterminació tan àmpliament majoritària no s'hagi pogut dirimir democràticament. Aquí hi tenim una gran anomalia.

Crec que va ser el professor Pérez Royo qui va dir que Espanya no pot ser al mateix temps una democràcia i un estat centralista. Jo ara diria més: les elits espanyoles hauran de triar entre seguir sent una democràcia i mantenir la unitat de l'Estat. Una democràcia és essencialment un règim polític en què el poder públic es basa en el consentiment dels governats. Quan es basa en l'ús de la força, la repressió i l'amenaça, com ara mateix a Catalunya, no hi ha democràcia.

Aquest panorama, certament preocupant, podria portar a la conclusió que la independència és impossible o massa costosa per valer la pena. Però no és això el que vull dir, ni és la conclusió lògica del raonament. Catalunya està intentant fer una cosa que no s'ha aconseguit mai perquè Espanya s'està comportant de forma diferent a tots els estats democràtics occidentals que s'han trobat en la mateixa situació. Està responent amb la força a una demanda popular majoritària. El que pretén fer el bloc del 155 tampoc no ha tingut èxit mai en cap país comparable.

De l'anterior se'n deriva que no hi ha manual d'instruccions per fer la independència ni cas que serveixi de referent. No hi ha cap fórmula màgica, ni cap garantia que el camí triat en cada moment sigui el correcte. Ni molt menys que sigui el més curt. D'això cal ser-ne conscient, i no obsessionar-se amb els fulls de ruta o amb els terminis. Ara toca estar preparat per quan arribi l'hora sense saber quan serà.

L'important en aquestes circumstàncies és si avances o retrocedeixes cap a l'objectiu que t'has proposat. Des de l'inici del procés, s'ha anat avançant per la via civil (fora de les institucions) fins a la via unilateral, passant per la reivindicació legal i acordada. En determinats moments ha semblat que s'estava en una dinàmica de prova-error. I quan no saps quina serà la reacció de l'altra part fins que tu fas un moviment, és difícil que no ho sembli.

L'èxit d'un moviment independentista serà sempre, però especialment en un context democràtic, una funció de dos processos: la deslegitimació de l'estat existent, i l'acumulació de legitimitat del que es vol constituir. Aquests dos processos són més o menys paral·lels, però no han d'avançar necessàriament al mateix ritme. Per les circumstàncies en què s'ha convocat el 21-D, ampliar la majoria social a les urnes seria un pas de gegant.

La realitat és que la successió de passos donats, que molts han pensat que dilataven el procés innecessàriament, ha estat sempre útil per seguir avançant. Només un exemple: el 9N no va ser la consulta inicialment prevista, però sense l'experiència adquirida l'any 2014 no s'hauria pogut fer el referèndum de l'1 d'octubre. I pel camí es varen guanyar mínim uns 200 mil vots favorables a la República. Pel mateix motiu, el 27 d'octubre no haurà estat inútil. Era impossible saber en quines condicions es podia declarar la independència amb èxit sense haver-ho intentat. Tot el que s'ha fet ha servit per això i per estar més preparats per fer el pas efectiu.